

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av gymnasiearbetet vid
Lagmansgymnasiet i Vara kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Lagmangymnasiet

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av gymnasiearbetet under 2014. Granskningen vid Lagmangymnasiet i Vara kommun ingår i detta projekt.

Lagmangymnasiet besöktes den 29–30 april 2014. Ansvariga utredare är Ronny Högborg och Eleonor Duvander. I denna rapport redovisar utredarna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av gymnasiearbetet genomförs i fem kommunala och sex fristående slumpvis utvalda skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Lagmangymnasiet

Lagmangymnasiet anordnar läsåret 2013/14 nio nationella program och samtliga introduktionsprogram förutom programinriktat individuellt val. På skolan finns också gymnasiesärskola. Totalt har skolan ca 250 elever, samtliga i år två och tre. På grund av att Vara kommun år 2012 beslutade att stoppa antagningen av elever för ett år har skolan inga elever i år 1 läsåret 2013/14. Skolan kommer till hösten 2014 att anordna sju nationella program. Av intervjuer med rektorn och lärarna framkommer att frågan om hur skolan ska marknadsföra sig och arbeta för att få så många sökande elever som möjligt har haft hög prioritet innevarande läsår.

Skolans lärare är organiserade i såväl ämnesarbetslag som programarbetslag. Det naturvetenskapliga programmet och teknikprogrammet utgör ett arbetslag och ekonomi-programmet och samhällsvetenskapsprogrammet ett annat.

Resultat

1. Styrts gymnasiearbetet så att eleverna får möjlighet att planera, genomföra och utvärdera sitt arbete?

1.1. Det finns resurser, i form av personal och tid, för genomförandet av gymnasiearbetet

Här undersöks om det finns ansvariga lärare och medbedömare för varje elev samt om det finns tillräckligt med tid för elever att genomföra gymnasiearbetet. Här undersöks även om skolan tydliggjort för elever vilka tidsramar som gäller, dvs. vilken rätt till lärarens tid som eleverna har, vilka tidsgränser som gäller samt vilka förväntningar som finns på elevens egen tidsmässiga insats.

Rektorn har utsett en ansvarig lärare och en medbedömare för varje elev. Eleverna fick i samband med val av uppgift även önska vilken lärare de ville ha som handledare i sitt arbete. Såväl på ekonomiprogrammet som på naturvetenskapsprogrammet har eleverna önskat sig lärare med relevanta ämneskunskaper för den uppgift de valt. Rektorn har i nästan samtliga fall kunnat tillmötesgå elevernas önskemål. En och samma lärare är medbedömare för samtliga elever som genomför ett gymnasiearbete på skolans högskoleförberedande program. Rektorn har utsett denna lärare på grund av lärarens kunskaper i hur man skriver rapporter.

Den tid som står till elevernas förfogande för gymnasiearbetet är tio undervisningstimmar under vårterminen i år två. Under år tre finns ingen schemalagd tid för gymnasiearbetet utan eleverna förväntas använda den så kallade resurstiden på måndagseftermiddagar samt håltimmar. Resurstiden kan eleverna använda till studier i samtliga aktuella kurser samt till gymnasiearbetet. Eleverna estimerar att tiden är tillräcklig, men framhåller att genomförandet hade underlättats om gymnasiearbetet varit schemalagt. Med nuvarande konstruktion finns en risk att andra arbetsuppgifter prioriteras och att man som elev skjuter gymnasiearbetet framför sig, menar såväl elever som lärare.

De resursmässiga ramarna för eleverna har tydliggjorts på så sätt att eleverna vet att de kan ta kontakt med ansvarig lärare när de önskar. Några begränsningar i tid för handledning har inte diskuterats. Eleverna vet att gymnasiearbetet omfattar 100 gymnasiepoäng, vilket enligt eleverna ger dem en uppfattning om hur mycket tid de förväntas lägga på sitt arbete. Skolan har en skolö-

vergripande planering som anger tidsramar och ett datum för när eleverna ska presentera och diskutera sitt arbete samt ge respons på andras arbeten.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att det finns personal och tid för genomförandet av gymnasiearbetet på de granskade programmen vid Lagmansgymnasiet.

1.2. Skolan har förberett genomförandet av gymnasiearbetet

Här undersöks om rektorn och lärarna har förberett sig på att leda eleverna mot väl genomförda gymnasiearbeten samt planerat genomförandet och bedömningen av gymnasiearbetet. Här ingår att granska om lärarna diskuterat och tydliggjort vad uppdraget som ansvarig lärare innebär. Vidare ingår att granska om lärarna diskuterat hur de ska bedöma elevernas arbeten i förhållande till målen för gymnasiearbetet.

Rektorn och lärarna har gemensamt och individuellt förberett sig inför gymnasiearbetet genom att ta del av den information och det material som Skolverket tillhandahåller. Man har emellertid inte tillsammans diskuterat vad som ingår i uppdraget som ansvarig lärare för ett gymnasiearbete. Ansvariga lärare har individuellt funderat över uppdraget och tydliggjort för eleverna att det är ett självständigt arbete och att eleverna förväntas ta stort ansvar för genomförandet. Samtidigt funderar lärarna på hur mycket vägledning och stöd de kan ge elever och känner ett behov av att diskutera frågan med kollegor samt komma överens om ett gemensamt förhållningssätt i skolan.

Det finns ett skolgemensamt upplägg av gymnasiearbetet som innebär att eleverna får en introduktion på vårterminen i år två. Introduktionen innehåller en genomgång av gymnasiearbetets syfte och mål. Lärarna går också igenom betygssättningen och eleverna får ta del av Skolverkets bedömningsstöd. Introduktionen vägleder också eleverna inför valet av uppgift genom att programmens centrala kunskapsområden går igenom tillsammans med de exempel på gymnasiearbeten som Skolverket tagit fram. Samtliga intervjuade elever framhåller introduktionen som mycket värdefull.

Skolan har också planerat för när olika faser av gymnasiearbetet ska genomföras. Av planeringen framgår att eleven i början av läsåret planerar arbetet och formulerar en frågeställning. Från oktober 2013 till april 2014 genomförs arbetet. Det finns också ett angivet datum för när eleverna ska presentera och diskutera sitt arbete samt ge respons på andra gymnasiearbeten. Därefter sätter läraren betyg. Tid och form för elevens utvärdering av sitt eget arbete är inte angiven.

Rektorn och lärarna har inte tillsammans diskuterat och fastställt något gemensamt upplägg för de olika faserna i elevens gymnasiearbete. Lärarna har egna strategier för hur handledningen genomförs och egna mallar för rapportskrivande som de delar ut till elever som de ansvarar för. Inför elevernas muntliga redovisning av sitt arbete har rektorn och lärarna börjat diskutera formerna för elevernas presentation och opposition.

Eleverna känner till datumet för redovisningen, men inte vad som förväntas av dem vad gäller den egna presentationen och den respons som de ska ge på andras arbeten.

Enligt intervjuade lärare har man inte haft några organiserade bedömningsdiskussioner utan frågan tas upp med kollegor ad hoc. Lärarna har tagit del av och funderat över Skolverkets bedömningsstöd, men inte diskuterat detta med aktuell medbedömare. Samarbetet med medbedömaren kring bedömning av gymnasiearbetet kommer enligt lärarna att handla om en bedömning av den skriftliga rapporten och påbörjas i samband med att rapporten ska lämnas in i mitten av maj 2014.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att planering och organisering av gymnasiearbetet är ett utvecklingsområde på skolan. Skolan har en gemensam tidsplan för arbetet samt ett skolgemensamt upplägg för gymnasiearbetets inledningsskede, vilket lett till en bra start på arbetet. Granskningen visar emellertid att elevernas förutsättningar att planera, genomföra och utvärdera sitt arbete kan förbättras ytterligare och bli mer likvärdiga inom skolan genom att rektorn och lärarna tillsammans diskuterar "handledaruppdraget" samt kommer överens om organiseringen av processen, exempelvis på vilket sätt eleverna ska få utvärdera sitt eget arbete. Ansvariga lärare behöver också planera för bedömning av gymnasiearbetet tillsammans med andra ansvariga lärare och med medbedömare. Frågor som kan vara intressanta att diskutera är exempelvis vid vilka tillfällen bedömning av gymnasiearbetet ska ske samt hur den enskilda elevens insats ska bedömas om elever arbetar i grupp.

1.3. Rektorn tar ansvar för genomförandet av gymnasiearbetet

Här undersöks om rektorn följer och stödjer genomförandet av gymnasiearbetet. Vidare undersöks om rektorn har en uppfattning om hur det går för eleverna på en övergripande nivå och om rektorn vidtar åtgärder vid behov.

Av intervjuer framkommer att rektorn ansvarat för en del av elevernas introduktion till gymnasiearbetet. Rektorn är förtrogen med elevernas val av uppgifter samt hur genomförandet framskrider. Frågor där rektorn har varit eller är direkt involverad avser val av uppgift för gymnasiearbetet, eventuella kostnader i samband med arbetet, tidsplaneringen samt formen för elevernas muntliga redovisning av arbetet.

Rektorn har ingen särskild rutin för att följa genomförandet, men framhåller att det är en liten skola och att hans "dörr är vidöppen". Såväl lärare som elever tycker att det är lätt att få tag på rektorn och söker upp honom om de behöver prata med honom.

Av intervjuer med rektorn och lärare framkommer att skolans första genomförande av gymnasiearbetet ska följas upp och utvärderas i samband med terminsslut. Formerna för hur det ska gå till är inte bestämt.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att rektorn tar ansvar för genomförandet av gymnasiearbetet. För att säkerställa att samtliga elever får de förutsättningar de behöver för att planera, genomföra och utvärdera sitt arbete behöver emellertid rek-

torn skaffa sig system för att aktivt följa och stämna av hur skolans arbete avseende gymnasiearbetet framskrider.

2. Får eleverna det lärarstöd som krävs för att de ska kunna planera, genomföra och utvärdera sitt gymnasiearbete?

2.1 Läraren tydliggör syfte och mål med gymnasiearbetet för eleverna

Här undersöks om lärarna informerar eleverna om examensmålen inklusive målen för gymnasiearbetet samt redovisar för eleverna på vilka grunder betygssättning sker. Vidare undersöks hur lärarna vägleder eleverna så att gymnasiearbetena utgår från centrala kunskapsområden inom respektive program.

Eleverna fick information om examensmålen inklusive målen för gymnasiearbetet i samband med introduktionen till gymnasiearbetet. Intervjuade elever är överens om att introduktionen skapade en förståelse för syftet med arbetet samt vägledde dem i valet av uppgift.

När eleverna i början av innevarande läsår skulle formulera en frågeställning och avgränsa sitt arbete fick de också vägledning av ansvariga lärare. Som exempel kan nämnas ett gymnasiearbete på ekonomiprogrammet där eleverna reviderade frågeställningen något så att arbetet, som inledningsvis haft en samhällsvetenskaplig utgångspunkt, kom att utgå från det juridiska området.

I samband med introduktionen fick eleverna också information om att gymnasiearbetet betygssätts med antingen E eller F samt om det bedömningsstöd som Skolverket tagit fram. Bedömningen och betygssättningen av gymnasiearbetet, framförallt den skriftliga rapporten, diskuterades men enligt eleverna är det ändå inte tydligt för dem vad som krävs för ett godkänt betyg. Elevernas bild är att de behöver få med "alla delar" i rapporten för att bli godkända samt klara av anpassa sin presentation till målgruppen.

Efter den inledande introduktionen har eleverna inte diskuterat bedömning och betygssättning av gymnasiearbetet med sina ansvariga lärare.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna tydliggör syfte och mål med gymnasiearbetet för eleverna. Eleverna har fått information om hur gymnasiearbetet betygssätts men av intervjuer med elever framkommer att det hos eleverna råder en osäkerhet kring bedömningen och betygssättningen av gymnasiearbetet. Ett utvecklingsområde för skolan är därför att förklara för och diskutera med eleverna vad som bedöms i gymnasiearbetet och vad som krävs för ett godkänt betyg. Detta är viktigt för att eleverna ska veta vad som förväntas av dem och därmed kunna ta ansvar för sitt arbete.

2.2 Läraren stödjer eleven i gymnasiearbetet

Här undersöks om lärarna vägleder och stödjer eleverna så att varje elev självständigt planerar, genomför och utvärderar ett större arbete. Här ingår att granska om eleven utvecklar sitt arbete i samråd med den ansvariga läraren och om eleven får återkoppling på sitt arbete. Vidare ingår att granska om läraren ger extra handledning till de elever som behöver det inför och under arbetets genomförande.

Av intervjuer med elever och lärare på ekonomiprogrammet framkommer att det skiljer sig mycket åt mellan elever/elevgrupper i vilken mån de utnyttjat möjligheterna till handledning. De elever som regelbundet tagit kontakt med handledaren, visat upp och diskuterat sitt arbete, anser att de kunnat utveckla sitt arbete i samråd med läraren. Genom handledningen har eleverna fått återkoppling på idé, frågeställning, metod och resultat. De elever som kommit igång sent med sitt gymnasiearbete har endast träffat ansvarig lärare en gång och då diskuterat arbetets frågeställning samt fått hjälp av läraren med att avgränsa sitt arbete.

Elever på naturvetenskapsprogrammet anser att de utvecklat sitt arbete i samråd med ansvarig lärare. Intervjuade elever har inledningsvis diskuterat frågeställning och avgränsning och under arbetets gång stämt av hur arbetet fortlöper, exempelvis resultatet vid laborationer. Eleverna tar också utifrån individuella behov kontakt med ansvariga lärare för handledning.

I samband med Skolinspektionens besök planerade rektorn och lärarna för hur eleverna skulle få presentera sitt arbete samt ge respons på andras arbeten. Lärare och elever hade inte diskuterat hur och när eleverna ska utvärdera sitt arbete. Följaktligen hade inte eleverna fått återkoppling på dessa delar av processen från sina lärare.

Enligt intervjuade elever och lärare är de tidsgränser som finns för olika faser av arbetet inte helt fasta och inlämningen av ett rapportutkast är frivilligt. Detta har fått till följd att flera elever inte lämnat in och därmed inte fått återkoppling på ett utkast till rapport. Förfarandet medför enligt Skolinspektionen en risk för att varken läraren eller eleven själv vet hur arbetet ligger till i förhållande till målen för gymnasiearbetet. Mot bakgrund av att skolans upplägg bygger på att kontakten mellan ansvarig lärare och elev sker på initiativ av eleven kan det vara värdefullt att skolan försäkrar sig om att vid några tillfällen stämma av hur elevens arbete framskrider, exempelvis genom att ansvarig lärare tar del av och ger eleven återkoppling på ett utkast till rapport.

Av intervjuer med lärare och elever framkommer att det skiljer sig åt mellan programmen i vilken mån läraren fångar upp elever som är i behov av mer handledning. Avstämningarna mellan lärare och elever under gymnasiearbetets gång är generellt sett mer omfattande på naturvetenskapsprogrammet än på ekonomiprogrammet. Av intervjuer med elever och lärare på naturvetenskapsprogrammet framkommer att både lärare och elever tar initiativ till diskussioner om gymnasiearbetets innehåll, upplägg och resultat. Detta får till följd att lärarna har en klar bild av vilka elever som behöver extra handledning och också ger detta till aktuella elever.

På ekonomiprogrammet är det mer uttalat, såväl muntligt som skriftligt, att det är elevernas ansvar att kontakta lärare för diskussion om gymnasiearbetet. Därmed finns en risk för att elevers eventuella behov av extra handledning för att nå målen för gymnasiearbetet inte kommer till lärarens kännedom förrän det är försent att åtgärda.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna vägleder och stödjer eleverna i gymnasiearbetet. Granskningen visar att för vissa elever kan ett system som bygger på helt frivillig handledning fungera. För andra elever kan ett system med mer struktur behövas, exempelvis i form av obligatoriska tider för handledning och avstämning. Detta inte minst för att den ansvariga läraren ska kunna anpassa sin vägledning och sitt stöd till olika elevers behov.

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med Skolinspektionens kvalitetsgranskningar är att granska kvaliteten i skolväsendet och bidra till utveckling genom att lyfta fram viktiga utvecklingsområden.

Med hjälp av kvalitetsgranskningarna studerar Skolinspektionen olika delar av skolornas arbete mer ingående. Granskningarna utgår från nationella mål och riktlinjer med stöd av forskningsresultat och beprövad erfarenhet och inriktas mot olika kvalitetsaspekter. Det kan till exempel gälla undervisningens innehåll och form i ett skolämne, arbetet med uppföljning och bedömning av elevernas kunskaper eller rektorernas roll som pedagogiska ledare.

I juni 2014 avslutar de första eleverna sina gymnasiestudier inom ramen för den reformerade gymnasieskolan, *Gymnasieskola 2011*. På högskoleförberedande program är ett godkänt gymnasiearbete obligatoriskt för att eleverna ska få ett examensbevis och därmed grundläggande behörighet till studier på universitet och högskola.

Mot bakgrund av gymnasiearbetets betydelse för elevens fortsatta högskolestudier finner Skolinspektionen det angeläget att redan nu granska de förutsättningar som eleverna får att självständigt planera, genomföra och utvärdera ett gymnasiearbete. Granskningen ska belysa hur skolan planerar och organiserar gymnasiearbetet samt vilket lärarstöd eleverna får inför och under gymnasiearbetets genomförande.

Metod och material

Läroplanens mål och riktlinjer definierar god kvalitet för de olika verksamheterna på ett övergripande plan – men varje skola har stor frihet att utforma sitt arbete så att målen nås. När Skolinspektionen bedömer kvaliteten i en verksamhet utgår vi från hur väl man, på olika sätt, lyckas nå de nationella målen.

Aktuell forskning, beprövad erfarenhet, lagar och regler är viktiga underlag för hur granskningen utformas.

Inför besöken på varje skola har inspektörerna tagit del av rektorns redogörelse för organiseringen av gymnasiearbetet samt eventuell övrig information om gymnasiearbetet som skolan valt att delge inspektörerna. Vid besöken genomför inspektörerna intervjuer med elever, lärare och rektorn. All information analyseras och sammanställs sedan och redovisas i ett beslut för huvudmannen och i denna rapport.